ततः कोपपरीताङ्गी पुत्रशोकपरिप्लुता । जगाम शौरिं दोषेण गान्धारी व्यथितेन्द्रिया ।
॥ गान्धार्य्युवाच ॥ पाण्डवा धार्त्तराष्ट्राश्च दग्धाः कृष्ण परस्परं । उपेक्षिता विनश्यन्तस्त्वया कस्माज्जनार्द्दन ।
शक्तेन बहुभृत्येन विपुले तिष्ठता बले । उभयत्र समर्थेन श्रुतवाक्येन चैव ह । ७४५
इच्छतोपेक्षितो नाशः कुरूणां मधुसूदन । यस्मात्त्वया महाबाहो फलं तस्मादवाप्नुहि ।
पतिशुश्रूषया यन्मे तपः किञ्चिदुपार्ज्जितं । तेन त्वां दुरवापेन शप्स्ये चक्रगदाधर ।
यस्मात् परस्परं घ्नन्तो ज्ञातयः कुरुपाण्डवाः । उपेक्षितास्ते गोविन्द तस्माज्ज्ञातीन् वधिष्यसि ।
त्वमप्युपस्थिते वर्षे षट्त्रिंशे मधुसूदन । हतज्ञातिर्हतामात्यो हतपुत्रो वनेचरः ।
कुत्सितेनाप्युपायेन निधनं समवाप्स्यसि । तवाप्येवं हतसुता निहतज्ञातिबान्धवाः । ७५०
स्त्रियः परितपिष्यन्ति यथैव भरतस्त्रियः ।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ एतच्छ्रुत्वा तु वचनं वासुदेवो महामनाः । उवाच देवीं गान्धारीमीषदभ्युत्स्मयन्निव ।
संहर्त्ता वृष्णिचक्रस्य मदन्यो नेह विद्यते । जानेऽहमेवमप्येवं चीर्णं चरसि क्षत्रिये ।
अवध्यास्ते नरैरन्यैरपि वा देवदानवैः । परस्परकृतं नाशं यतः प्राप्स्यन्ति यादवाः ।
इत्युक्तवति दाशार्हे पाण्डवास्त्रस्तचेतसः । बभूवुर्भृशसंविग्ना निराशाश्चापि जीविते । ७५५
इति श्रीमहाभारते स्त्रीपर्व्वणि स्त्रीविलापपर्व्वणि गान्धारीशापदाने पञ्चविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥
समाप्तञ्चेदं स्त्रीविलापपर्व्व ॥

॥ अथ श्राद्धपर्व्व ॥

॥ श्रीभगवानुवाच ॥ उत्तिष्ठोत्तिष्ठ गान्धारि मा च शोके मनः कृथाः । तवैव ह्यपराधेन बहवो निधनं गताः ।
यत्त्वं पुत्रं दुरात्मानमीर्षुमत्यन्तमानिनं । दुर्य्योधनं पुरस्कृत्य दुष्कृतं साधु मन्यसे ।
निष्ठुरं वैरपुरुषं वृद्धानां शासनातिगं । कथमात्मकृतं दोषं मय्याधातुमिहेच्छसि ।
मृतं वा यदि वा नष्टं योऽतीतमनुशोचति । दुःखेन लभते दुःखं द्वावनर्थौ प्रपद्यते ।
तपोऽर्थीयं ब्राह्मणी धत्त गर्भं गौर्व्योढारं धावितारं तुरङ्गी । शूद्रा दासं पशुपालञ्च वैश्या बधार्थीयं त्वद्विधा राज्ञ
पुत्री । ७६०
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ तच्छ्रुत्वा वासुदेवस्य पुनरुक्तं वचोऽप्रियं । तूष्णीं बभूव गान्धारी शोकव्याकुललोचना ।
धृतराष्ट्रस्तु राजर्षिर्निगृह्याबुद्धिजं तमः । पर्य्यपृच्छत धर्म्मात्मा धर्म्मराजं युधिष्ठिरं ।
जीवतां परिमाणञ्च सैन्यानामपि पाण्डव । हतानां यदि जानीषे परिमाणं वदस्व मे ।
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ दशायुतानामयुतं सहस्राणि च विंशतिः । कोट्यः षष्टिश्च शट् चैव येऽस्मिन् राजन्मृधे हताः ।
अलक्षाणान्तु वीराणां सहस्राणि चतुर्द्दश । दश चान्यानि राजेन्द्र शतं षष्टिश्च पञ्च च । ७६५
॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ युधिष्ठिर गतिं कां ते गताः पुरुषसत्तम । आचक्ष्व मे महाबाहो सर्व्वज्ञो ह्यसि मे मतः ।
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ यैर्हतानि शरीराणि हृष्टैः परमसंयुगे । देवराजसमान् लोकान् गतास्ते सत्यविक्रमाः ।